

Юрій Артюшенко

ЦІЛЮЩЕ ДЖЕРЕЛО

Чикаго, 1961

ІДЕЯ ОСНОВОЮ ВЗАЄМНОГО ДОВІР'Я

Як внутрі поодиноких народів так і поміж народами світу не наступить справжній мир так довго, як довго в основу взаємного довір'я не ляже така ідея, якою б насправді жили не тільки офіційні її речники, але і найширші народні маси.

Такою ідеєю в наш час стає стремління волелюблених народів світу до повнотної синтези національних і соціальних ідеалів внутрі себе й в зовнішнім світі, та стремління до взаємного гармонійного пов'язання народів світу на засадах пошановання незалежності й самостійности та національних і господарських інтересів.

Ідея ця є прямим протиставленням всім тим ідеям які в основі своїй прагнуть тільки зміни режимів, але не розвалу імперії...

Ідея ця відбиває прямування народів світу — через внутрішню духову зрілість і самовдосконалення виявити свої творчі задуми на між-національнім форумі.

Сьогодні виразником цієї ідеї власне й є отой третій — визвольно-антиімперіялістичний світ, про який ми в статті «17. травня 1960 р.» на сторінках паризького «Українського Слова» з 26. червня 1960 р., писали: «На жаль сьогодні визвольно-антиімперіялістичний світ ще далекий від такої реально-видимої форми як її мають комуністичний і антикомуністичний світи,

хоч і маємо кілька роздіблених спроб у тому напрямку, як то: Інтернаціонал Свободи, Визвольний Фронт Уярмлених Народів, Паризький Бльок, АБН.»

Зміною тільки режимів, зі збереженням при життю імперій, не врятується світ від грізної небезпеки духової й матеріяльної катастрофи. Рятунок світу тільки в ідеї визвольно-антиімперіялістичного світу, який ставить в основу взаємного довір'я між народами ідею, а не самі голі інтереси.

Ця ідея, що досі жила переважно в підсвідомості багатьох волелюбних народів, починає завойовувати їх свідомість і здобувати місце на світовому форумі.

Навіть московські тирани, здушуючи цю ідею на своїх просторах, використовують її як приману на волелюбні народи для пізнішого їх кривавого поневолення.

Чим же позначається відтиск української духовости в ідеї визвольно-антиімперіялістичного світу? Яка роль української організованої спільноти в новій системі грядучого укладу сил визвольно-антиімперіялістичного світу? Якими шляхами ми — українці повинні йти до здійснення ідеї, тієї, в якій українська національна ідея знайшла б синтезу з ідеями інших волелюбних народів світу?

Вважаємо, що відповідь на ці питання зможе дати тільки те наше славне минуле, в якому лежить джерело наших власних сил і з якого випливають шляхи нашої власної політики.

Україна, що мала різні назви — Скітія —

Сарматія — Роксолянція — Русь — Україна — і все пов'язувала кожночасну свою сучасність з своєю минувщиною, була колискою європейців, як це подають нові археологічні і антропологічні відомості. Це саме говорить і російський проф. М. Роставцев: «Південна Росія (себто Україна) була споконвіку заселена автохтонним народом, якого володарі мінялися, але він самий лишився незмінним народом, аж до наших часів». («Античная декоративная живопись на Юге России»).

Україна все була сама собою, була не тільки колискою європейців, але й політично-культурним центром усього суходолу Старого Світу, до якого тяготіли народи не тільки зі заходу, але й зі сходу. Україна мала духову, культурну й політичну повновартість, а то й більшевартість у відношенні до інших країн світу, як ось Трипільська культура, яка була одночасна з найстаршими культурами світу, Єгипетською та Самарійською.

Та і в пізніших часах Україна в сфері духово-моральній й ідеологічно-політичній була впереді інших країн. Згадаймо хоч би питоменні українському характереві прикмети, як то «Іду на Вас» (Святослав Завойовник), «Лежачого не б'ють» (народна проповідка) чи незнану в інших країнах світу релігійну толерантність. Так, Україна є не тільки колискою європейців, але й носієм справжньої європейської духовости, якій чужі не тільки Євразія, але й деякі вияви Заходу, як це показала остання війна: бо, напр., в Україні незнані насаджування релігії хрестом і мечем з рівночасними жорстоко-

стями, застенками, кострищами й інквізицією та здушуванням усяких проявів до державної незалежності, — незнані практики заперечуючі голошене в теорії християнство. Вплив чужих духовостей позначається сьогодні і в нас отим розходженням між теорією і практикою. І в нас часто ідею сприймається як засіб, але не як вияв свого духового «Я», що органічно виростає з цілого єства людини з його найсвятіших почувань, що не знають в теорії і в практиці розходжень.

В усьому вище сказаному ми й знаходимо відповідь на перше, раніше поставлене нами питання: відтиск української духовости в ідеї визвольно-антиімперіялістичного світу позначається в її високо-моральних політичних основах, у толерантних релігійних взаєминах і в духово-героїчних настановах.

Що ж до нашої ролі в визвольно-антиімперіялістичнім світі, то вона не обмежується тільки до духово-ідеологічної та морально-політичної площин, але в такій же мірі проявляється і в дієвій площині. Україна впродовж століть, одна боронила духових, культурних і моральних цінностей цілого світу, хоч світ, за малими вийнятками, не хотів про нас знати. А в наш час Україна, ставляючи на Конгресі поневолених народів в Києві в 1917 році за мету — односпрямованість усіх національно-визвольних сил народів світу в одно річище визвольно-антиімперіялістичної дії, визначала вже тоді нашу ролю в цій дії, а то: устійнювати одність думки, одність волі й одність чину на засадах ієрархії, духових, моральних і

національно-політичних вартостей між волелюбними народами світу; підсилювати й продовжувати боротьбу за згадану ідею без огляду на те, якою буде політична ситуація в світі; удосконалювати цей світ так, щоб він став промінюючим у темряві нашої доби, смолоскипом на шляху до кращого майбутнього світу.

Отже, наша роль в визвольній-антиімперіалістичнім світі є ролююю оферивно-мобілізуєчого, формуєчого й унапрямлюєчого чинника. А моральну основу до цієї ролі дає нам стара культура, що своїм корінням сягає аж до половини 4-го тисячоліття перед Христом (Трипільська Культура), наша героїчна історія з високі етичними і моральними політичними ідеями і мільйони жертв в ім'я ідеалів не тільки своїх, але й вселюдських.

А тепер перейдемо до розгляду останнього питання, а то, якими шляхами ми повинні йти до здійснення вище згаданих ідеалів.

Шляхи нашої власної політики, як це стверджують не тільки українські але й чуженецькі вчені, губляться десь в 2.000 роках перед Христом, коли існувала велика федеративна держава на просторі України і далі до Туркестану. На цьому всьому просторі була одна культура й одна мова. Та найвиразніше бачимо блиск української політики в княжу добу, а теж спостерігаємо її вияви в козацькій добу, та незгасно вона горить в глибинах серця українського народу і в наш час. Бо від княжої доби й по наш час московській Евразії ні західнім нашим сусідам, ані силою, ані внутрішнім розбратом і порожніми обіцянками,

не вдається заставити Україну зректися власних шляхів зовнішньої політики. Державна дія українського народу все поновно й поновно відроджується, а з нею відроджується й власна зовнішня політика, яку на міжнародньому форумі, згідно з всенароднім волевиявленням, знову й знову заступає новий законний репрезентант Суверенної Української Держави. І в наші часи намагання впрягти Україну до одного чи другого чужого політичного возу позначилися з одного боку концентраційними таборами, Винницею, штучним голодом і масовим терором, як теж і з другого боку позначилися концентраційними таборами, Рівним і розстрілами найкращих представників нашої молоді й старших...

Необхідно зазначити, що з країн західного світу серед українського народу найбільш мали симпатії такі країни як Чехія, Злучені Держави Америки, Англія й Канада. Сантимент українського народу до цих держав корінився в минулому, а зокрема в творах Шевченка і в тім, що ці країни прийняли, одні давніше інші тепер, українську еміграцію з усіх закутків України й дали їй людяні умови життя та повну волю національних переконань і свободу національного слова. Та й сьогодні українська еміграція не зазнає від цих країн ні «корсиканського» трактування ні закидів в большевизмі в такій мірі, як це, доводиться нам зазнавати від деяких антикомуністичних французьких кіл, що згуртовані біля часопису «Ля депеш котідієнн д'Альжері».

Ці симпатії українського народу спонукали

в свій час автора цих рядків висловиит думку: «Азія йде своїм шляхом до здійснення своїх ідей, а Англія й Америка своїми до своїх, і що далі, то все більше вони стають менше політично залежні одна від другої... Америці до України з Аляски, по шляхах заселених українськими переселенцями й Зелений та Сірий Клин, є далеко ближче чим через Європу... Україна в тисячолітнім суперництві на грані двох світів (що лежать на Захід і на Схід України) і в підсвідомості вже носить синтезу їх ідей, то ж тому Америка й Англія в Україні, а Україна в Америці й в Англії взаємно в собі знайдуть те доповнення, що дасть одну з великих синтез на шляху до найвищої синтези ідей світу... Якщо ЗДА свідомі того, що вони як найбільша потуга світу є найбільш відповідальна не тільки за свою долю, але й за долю цілого світу...»

Власне при цім треба сказати, що серед вільно-антиімперіалістичного світу є народи з такими й іншими політичними концепціями, які треба не тільки погодити, але й використати в майбутньому при вищій системі пов'язання бльоків вільних народів між собою. Коли вже мова про бльоки то треба сказати, що наша історія перестерігає нас проти творення бльоків з тими країнами, які своїми ідеями й своїми «вірую» все вносили в наш нарід розклад і незгоду — й понад нашими зруйнованими чужими наїздами землями, простягали руки євразійській Москві. Якщо маємо творити бльоки, то творім їх в майбутньому з психічно близькими і прихильними до наших ідеа-

лів народів, як то з народами Чорноморського побережжя, а зокрема з тими чорноморськими православними народами, які сьогодні як і ми є поневолені Москвою. Рівнож відшукуймо нитки наших давніх зв'язків з народами з береж не тільки чорноморських, але середземноморських вод, яких політичні концепції є близькими нашим, бо вони випливають з того ж геополітичного положення, що й наше — між сходом і заходом... Бо не на Заході і не в Євразії лежить джерело нашої сили, але там де воно лежало в далеку давнину, а то в обширі Чорного та Середземного морей. Де як каже в книжці «О слав'янах в Малой Азії, Африке і Іспанії» проф. В. Ламанський: «Там жив колись один нарід, якого племена чужинці називали ріжними, чудернацькими іменами, а історичні залишки натякають на ім'я Русь, і тому українці повинні б той нарід назвати Праруським, і на цю претенсію ми маємо основи». Що більше, навіть французькі професори Й. Брунгес і Ц. Велаукс радять українцям утворити оборонний союз із причорноморськими народами, і знизити Московську імперію до другорядної держави.

Теж і ми тої думки, що тільки на цім власне шляху має, нами голошена в теорії засада власних сил і власної політичної концепції, найбільше виглядів на повнотне своє виявлення в практиці.

Геополітичне положення України диктує їй зайняти однакове становище як до бльоків вільних народів на заході, так і до бльоків вільних народів на сході. Бо сусідництво зі

степами середньої Азії та через Кавказ, Чорне море з Передньою Азією й Середземним морем, при гирлі Дунаю через Румунію з Балканськими землями і нарешті наших переселенців й засланців на Далекому Сході — визначають підставові засади нашої зовнішньої політики. Перед Україною стоїть завдання приєднати до своєї системи свободних політичних союзів, і силою речі політичної і господарської співпраці, не тільки західні, але й східні бльоки народів, що дотепер були поневолені, як і ми, Москвою. Україна, як то колись було в минулому, мусить стати і в майбутньому одним з головних світових центрів на межі двох континентів до якого будугь тяготіти менші народи не тільки зі сходу але й зі заходу. Тому Україна мусить мати свою власну політичну концепцію, що ніяк не буде покриватися з політичною концепцією ні західних ні східних бльоків, зокрема в відношенні східних бльоків, наших найближчих сусідів і далеких для заходу. При чому, якщо зробимо припущення, що Москва й надалі нам лишиться ворожою, то багатовікова історія вчить нас, що бльоки західньо-європейських держав є непевними нашими союзниками, тоді коли бльоки східні, поневолені тепер Москвою народів, що зазнали московської неволі, будуть таки певнішими. Давне й недавнє минуле вчить нас не тягнутися в хвості теоретично гарних, а в життє невипробуваних чужих теорій, але триматися самобутньої української теорії й власної політичної концепції. Своїх власних шляхів Укра-

їна не сміє зректися, коли не хоче щоби її знову хтось схотів зробити своїм форпостом, як то було в останню світову війну...

Для зреалізування таких вищих форм вільного й гармонійного співжиття народів у грядучім новім укладі світових сил, необхідно вже як найскорше віднайти взаємне довір'я між волелюбними народами та волю до спільних зусиль не тільки в теорії але й в практиці... Зокрема вважаємо за найвищий час, щоб обдарована законністю своїх народів політична еміграція споромоглася на практичний спільний чин у напрямку створення одної реально-видимої форми визвольно-антиімперіалістичного світу, та одної офіційної репрезентації тих народів, яких волевиявлення є потоптане імперіалізмом. Найвищий час перестати блукати розбитою отарою манівцями. Найвищий час вийти нам оформленими одною ідеєю, думкою й чином на широкі шляхи Світу Божого.

**
*

ІДЕЯ, ВЛАСНІ СИЛИ Й КОНЦЕПЦІЯ

Світанок української культури почався далеко перед X-тим століттям, а то в тій добі, в якій Україна, хоч і під іншою назвою, творила цінности які були рівновартісними Єгипетським і Самарійським, себто рівночасно зі світанком найстарших культур світу.

Трипільська культура й нові археологічні

й антропологічні відомости дали підставу багатьом вченим висунути твердження про авхтонне походження європейців і про те, що колиською їх була Україна.

Тепер в нашій самопізнанні відбувається пов'язання багатьох тисячоліть буття — історії з археологічними пам'ятками — в одну тяглу нитку життя й росту української нації.

В нашу добу відроджується українська духовість й українська культура, що колись так щедро обдарувала наших сусідів своїм багатством.....

В останнім визвольнім поході назустріч обновленому світанку, мільйони найкращих синів України, на очах усього байдужого до них світу, зложили свої геройські голови за свої й вселюдські ідеали.

І з цього повстають питання: Чи світ і далі лишиться до нас бездушно-байдужим? Чи довго ще ми будемо блукати розбитою отарою по чужих манівцях? І чи знайдемо в собі стільки моральних основ і сил, щоби видвинути перед світом, як дороговказ для нього, ту ідею за яку вмирили найкращі сини України?

Ці наші питання тривожать нашу душу, тому ми порушуємо їх і в цій, у третій на цю тему, статті.

У першій — «17. травня 1960 року» (паризьке «Українське Слово» з дня 26. червня 1960 р.) і в другій — «Основа взаємного довір'я» («Самостійна Україна» за вересень-жовтень 1960 року.) статтях, ми, між іншим, писали, що два легально існуючі світи — комуністичний і антикомуністичний в особах своїх офіційних

репрезентантів ні в сфері духовій, ні в ідейно-світоглядовій, ні в площині міжнародньо-політичної дії не можуть дати тієї синтези ідей, якої світ сьогодні прагне. Поруч же реальних сил цих двох світів існують ще потенціально-визвольні сили світу, які не раз вирішували поразку чи перемогу світових потуг, і, для яких зміна режимів, а збереження імперій це — **мало**. Рятунок світу власне в ідеях визвольно-антиімперіалістичного світу. Цей світ не тільки по своїй ідеології, але й як реальна сила, в слушний час може стати вирішальним чинником у боротьбі світів, бо його тоді не можна буде знищити атомовими бомбами без власного самознищення... В цьому світі і українська національна ідея знаходить синтезу з національними ідеями інших волелюбних народів і стає основою взаємного довіря між ними і українським народом...

В політичній площині перед цим світом стоїть завдання створення одної реально-видимої форми й одної офіційної репрезентації для всіх тих народів, яких волевиявлення є потоптане імперіалізмами....

Реально перед нами стоїть завдання видвинути свою систему свобідних бльоків і союзів, а силою речі й основу політичної та господарської співпраці, найперш перед поневоленими, як і ми, Москвою народами, а відтак між ближчими й дальшими сусідами та цілим світом і боротися за приєднання їх до нашої системи... При чому, якщо зробимо припущення, що Москва й надалі нам лишиться ворожою.

то багатівікова історія вчить нас, що бльоки західньо-європейських держав є непевними нашими союзниками, тоді коли бльоки східніх та чорноморських поневолених тепер Москвою народів, що зазнали московської неволи, будуть такі певнішими. Цьому питанню ми присвятемо окрему увагу. Тому власне з історії і почнемо.

І так, хоч наших прапредків називали різними назвами, але вони були одним народом — від віків автохтоном на своїй землі. Наші предки десь коло 2.000 років перед РХ, як твердять археологи, творили дуже добре зорганізовану культурну й аграрно-торговельну державу, якої збройні сили потім перемагали армії наймогутніших імперій, як то Перської й Римської. І тоді вже вони положили підвалини під нашу власну зовнішньо-політичну концепцію, якої одним із варіантів була східньо-чорноморськосередземська концепція, якої ціллю було здобути собі, мирним чи збройним шляхом, від народів на схід від нас і від народів на Чорно-середземно-морських побережжях, шляхи в світ, безпеку запілля, а то й підтримку проти наших ворогів на заході й півночі. Як напр., в 957 році княгиня Ольга відвідує візантійського імператора Константина Багрянородного, чи гетьман Петро Дорошенко вступає в зв'язки з Туреччиною й заручається її підмогою і т. д. Бо хоч в XVI столітті теорію папи Боніфіція VIII про два мечі духовий і світський, які мовляв дані від Бога заступникові Христа на землі, заступив абсолютизм, то й він не при-

...ніс злагодження відносин між Україною й Заходом. Абсолютизм тільки скріпив північного нашого ворога, якому він, як це ми бачимо хоч би на прикладі царя Івана Грозного, був духово близьким. Українська ж духовість не сприйняла абсолютизму, бо її кормом були: «Руська Правда» Ярослава Мудрого, «Поучення дітям» Володимира Мономаха, тощо. Таким же чужим він її був, як чужими були оті практики насаджування релігії хрестом і мечем з жорстокостями, застенками, кострищами і інквізицією. Бо як від віків автохтон на своїй землі український нарід не мусів користатися насильством і жорстокостями в насаджуванні своєї волі, як це робили орди варварів і кочовиків в окупованих ними землях, чи в силу звички й в себе самих через волю абсолютних монархів або вождів-деспотів. Чи, як каже речник московської думки Д. Мережковський: «треба єдність думки піддержувати **всіма** способами, отже і **насильство**». І справді в вільній творчій думці московський нарід вбачає небезпеку для себе. Така ментальність московського народу була чужою українському народові, бо він мав інші погляди на релігію, мораль національно-суспільні ідеали, право, справедливість, власність, як теж мав інший характер, що плекався в інших географічних, економічних, культурних і побутових умовах. В обороні української духовости від чужих впливів український нарід поніс мільйони жертв. А найбільшим натхненником стремління українського народу до повної духової незалежности була Українська Православна Церква, з такими її репрезен-

тантами як — митрополит Сильвестр Косів (1648-1657) за часів Богдана Хмельницького; митрополит Йосиф Тукальський (1663-1675) за гетьманування Петра Дорошенка; митрополит Арсеній Мацієвич (1697-1772), якого Катерина друга віддала під суд московського Синоду, що засудив його до смертної в'язниці й багато інших. А в наш час: Митрополит Василь Липківський, митрополит Микола Борецький, який по тяжких катуваннях був засланий на Соловки й помер в домі божевільних, замучений за Українську Православну Церкву в 1936 році в Ленінграді, та багато єпископів.

Значення Української Православної Церкви в державницьких ставаннях українського народу було дуже й дуже великим, й це добре собі усвідомлювали найбільші державні мужі нашої історії, як напр., гетьман Петро Сагайдачний, що вписується зі всім запорозьким військом у члени Київського Богоявленського Братства...

Та й сьогодні коли західня Європа лелеє думку вирівняти свої кордони коштом українських земель; коли західня Європа, як в 1926 р. на процесі Шварцбарта в Парижі, продовжує в 1960 р. на процесі Т. Оберлендера в Бонні, спихати вину в погромах, що їх чинили окупанти, на український нарід, і коли західні і північні наші сусіди там понад Холмом, Перемишлем, Засянням і Лемківщиною, стискають собі взаємно руки, а тут на чужині їхні земляки торгуються між собою за Львів, коли Всеєвропейський Конгрес за самовизначення Європи, що відбувся оце в Ніцці домагається від Хрущова

для сарелітів, не згадуючи про інші поневолені Москвою народи, то можна сказати, що «на фронті без змін» і ми далі перебуваємо в перманентній війні проти заходу й півночі й тому далі ми мусимо шукати наших союзників серед поневолених Москвою народів на сході і серед поневолених народів над Чорноморським побережжям і далі над побережжям Середземного моря й далі... серед народів цілого світу.... Все говорить за тим, що Західня Європа хоче для нас лишитися такою як вона була по першій світовій війні (втручання у внутрішні справи Української Народньої Республіки, десанти для підтримки Денікіна в Одесі, ультіматум припинити бої на західньому фронті, дивізія Галера в спину і т. д.). Такою як вона була в другій світовій війні (окупація України й безоглядний терор). Такою як вона є сьогодні (процес в Бонні, як і той в Парижі). Таке становище Західньої Європи до нас, а не ліпшим воно є до наших сусідів на сході й над Чорним морем.... Тому не знайде на заході полпертя східньо-чорноморсько-середземна концепція. Скорше вона знайде зрозуміння з боку Великобританії, ЗДА, Канади та й взагалі Нового Світу, Азії й Африки.

І якщо поневолені Москвою народи на сході й над Чорним морем не знайдуть в собі стільки сил, щоб стати одностайно та видвигнути на міжнароднім форумі свою власну концепцію і боронити її при всіх обставинах без огляду на ставлення до неї північно-евразійського й західньо-європейського світів, то вони й далі стогнатимуть під північно-московським моло-

том на західньо-європейським ковалі - - будуть тільки фігурками на шахівниці в грі між північчю й заходом. Бо ж і резолюція Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй з 14. грудня 1960 р., про незалежнення колоній, не бере під увагу народів поневолених советсько-московським імперіялізмом.

Тому ми й видвигнули думку створення одної реально-видимої форми та одної офіційної презентації тих народів, яких волевиявлення є потоптане московським імперіялізмом, а в першу чергу народів із згаданих нами просторів. І в цій велику роль, на відтинку духової підготовки до сприйняття цієї концепції, серед згаданих народів, може виконати Українська Автокефальна Православна Церква.

Як в минулому, Українська Православна Церква виконала велику роль в формуванні Української нації так і в сучасному вона може сповнити подібну роль в формуванні духових основ для ідеї й дії по шляху творення нового світового укладу сил, що зростав би на засадах загально визнаних релігійних цінностей, зразу хоч би тільки православних народів, а відтак і всіх інших народів — різних віровизнань.

В житті народів світу релігії відігравали велику роль не тільки у внутрішньому житті, але й в зовнішніх взаємовідношеннях серед народів. Значення її було тим більшим чим більшими були власнопідметність, національно-духове сомовиявлення та питома вага національних Церков поодиноких народів, та чим більшою була незалежність цих церков від зовнішньої чужої зверхньої їм ієрархії й від чу-

жих намулів, що наносилися цією ієрархією зі зовні.

Велике значення релігія має в житті українського народу, а то тому, що джерело сили Української Православної Церкви лежало в гармонії між національно-духовим та духово-релігійним життям, в гармонії між державно-діючою ідеєю та національно-церковними ідеалами, та в гармонії між національно-державною дією та церковною дією на відтинку української християнської місії в світі.

Тільки цьому завдячуємо ми хоч би те, що «Православне Ісповідання Віри» схвалене в 1640 році на Соборі Української Православної Церкви в Києві, було Царгородським Патріярхом Парфенієм у 1642 році передане на розгляд Православному Соборові в Яссах (Румунія), а відтак розіслане східним патріярхам для розгляду його на соборах своїх єпископів і духовенства, в висліді чого було признаним 11-го травня 1643 року Православним Ісповіданням всієї Православної Церкви.

Цей цінний вклад Української Православної Церкви в скарбницю Вселенської Православної Церкви в минулому, дає для УАПЦ в сучасному, морально-духові основи в боротьбі за привернення того значіння, яке їй належить поперше, як Церкві, яка зберігла по сьогодні непорушними основи первісної Християнської Церкви та вдержала в серцях своїх ісповідників таку віру яка дорівнює вірі перших християн, як це говорять жертви УАПЦ — двох митрополитів, 30 єпископів, тисячі духовенства і мільйони вірних, як Церкві основаній Апо-

столом Андрієм Первозванним. І саме привернення повищого значіння Українській Православній Церкві й лежить на шляху отого формування духових і ідейних основ під будову нового світового укладу сил, який би спирався на засадах загально визнаних релігійних цінностей без різниці віровизнань.

Та на шляху до привернення цього значіння Українській Православній Церкві стояла й стоїть Москва. Вона й сьогодні намагається наші колишні зв'язки зі Східними Православними Церквами, що позначилися, між іншим, такими, напр., пам'ятками, як «Ходженіє» Данила Ігумена до св. Землі; «Православним Ісповідую Віри»; плащаницею гетьмана Мазепи на Гробі Господнім в Єрусалимі; «Четви-Минеї» або «Житія святих» — св. Димитрія, митрополита Ростовського (сина козацького сотника Сави Туптала), який дав цю капітальну й невмирущу працю не тільки українському народові, але й усьому Православному світові (про неї згадує й Т. Шевченко в Епілозі поеми «Гайдамаки»), тощо, використати для себе. — А це видно хоч би з отої заповідженої оце поїздки московського патріярха Алексія до Православних Церков Сирії, Йорданії та Близького Сходу. Тому на цьому відтинкові ми не сміємо здати Москві наших позицій.

Хочеться сказати, ми є народом із давнім славним минулим, з великою культурою й героїчними традиціями, тільки додаймо відповідну до цього віру й ми будемо «горами двигати».

І так, наше прадавнє минуле позначилося

змаганнями за ворота в світ на сході й над Чорним морем; давнє й ближче історичне — з'єднанням чорноморських народів до помочі проти наших ворогів із заходу й півночі, які посягали не тільки на нашу землю, але й на душу; а наша доба — кривавою боротьбою за наші національні й вселюдські ідеали проти тих же наших історичних ворогів, при чім без жадного запілля зі сходу й з Чорного моря й без міцного зв'язку з чорноморськими народами, тільки в духовому зв'язку з нашими східними сусідами (конгрес поповолених народів в Києві), тому «встоятися не було сили».

Та досвід минулого не йде на марно, він стає підставою до дальших прямувань до власних сил і власної зовнішньої концепції. І тільки мала дитина не розуміє того, що в житті треба йти не всіми шляхами, але найкращими, а в політиці ще й найближчими до цілі, — на яких видніють дороговкази багатьох попередніх поколінь.

ЦІЛЮЩЕ ДЖЕРЕЛО

30-ті роки нашого століття були для українського народу роками найжорстокішого московського терору. Роками, в яких-як писав Г. Пронь в «Літературній Газеті» (ч. 12 у 1936 році) — було: «Не під прапором Шевченка, а під прапором Леніна-Сталіна, під прапором большевицької партії здійснено соціальні і національне визволення трудящих.». «Визволення», що коштувало Україні біля 10. мільйонів жертв.

Насильне загальмування українізації відбувалось під гаслом - - «Боротьба за комунізм не можлива без рівнобіжної рішучої боротьби з національною культурою і з намаганням народів СРСР створити для себе власні культури. Російська культура міжнародня, вона мусить засимілювати всі неросійські народи. Російська мова всесоюзна...» — Ваганіян в книжці — «О національній культурі». Прийшла ліквідація Спілки Визволення України. Наступило знищення УАІЩ, що нав'язанням до традицій Української Православної Церкви з перед 1687 року, формувала новітню українську націю та продовжувала її християнську місію в світі. Іл'яново переведено «ударними бригадами» голод в Україні. Мільйони загнано на північ і на схід закріпощеної імперії...

Це тільки невеличка частина з тих багатьох етапів, якими йшло оте «соціяльне й національне визволення» українського народу,-в ім'я власне того одного «советського» народу з одною советською, себто московською культурою...

Та український нарід в Україні, взявши за мотто слова гетьмана Пилипа Орлика: «Легка річ — негідна слави, чим більша небезпека, тим ясніша перемога.» — продовжував безкомпромісову боротьбу, як це в 1933 році і ствердив Косіор в таких словах: «Український націоналізм і український націоналістичний ухил є тепер на Україні головною небезпекою...»

Та й тепер, як це стверджує сама большевицька преса, український націоналізм, чи як

Москва його сьогодні називає. — «буржуазний націоналізм» — не перестає бути для московського імперіялізму «головною небезпекою».

30-ті роки нашого століття для українського націоналістичного руху, який в 1929 році знайшов своє ідеологічне й організаційне оформлення в ОУН, позначилися, поруч революційно-визвольної дії, шуканням форм свого вияву в суспільно-громадському секторі українського життя. В цих роках постає цілий ряд суспільно-громадських організацій, як на всіх Західних Землях України (на Закарпатті, Буковині, Галичині й Холмщині) так і в багатьох державах західної Європи та Нового Світу, а то й Азії. У час державности Карпатської України вони відіграли належну роль. Цей суспільно-громадський відтінок націоналістичного руху власне є творцем отої широкої сітки легальної націоналістичної преси часописного формату, що від Європи, через держави північної й південної Америки, аж до Манджурії й Далекого Сходу пов'язувала водно розкинених по всьому світі українських націоналістів та їх симпатиків.

У Франції предтечею такої преси була в 1931. році «Незалежність» (Софія-Париж; в Софії її заступав член Легії Українських Націоналістів — інж. М. Ніцкевич). Вийшло тільки одне число на 4-х сторінках гарного формату, відбитих у друкарні. На цих сторінках, між іншим, з'явилася тоді й стаття автора цих рядків під назвою: «Єднаймося на ґрунті суспільно-громадської роботи.» Ця тема була тоді дуже ак-

туальною, як не менш актуальною вона є для нас і сьогодні, хоч може й вимагає іншого підходу як тоді. Це число «Незалежності» було зредаговане інж. Сціборським.

Справжнім же виразником думок націоналістів і репрезентантом націоналістичної преси стало паризьке «Українське Слово», що зараз по «Незалежності» почало в 1932 році виходити як орган Українського Народнього Союзу в Франції, якого оце тисячне число вступає в новий 1961-й рік.

Як один із найдавніших його читачів і співробітників (писав під повним прізвищем, чи скороченим — Ю. А-ко, або тільки під малою літерою — а) я хочу тут підкреслити, що «Українське Слово» було для мене джерелом національно-моральних сил, невичерпною козальною цінною матерією для побудови суцільного світогляду та побудником у публіцистичній і громадській праці.

Та таким воно було й для багатьох інших українців і то не тільки в чужині, але й на українських землях, куди воно теж проникало, переважно нелегально.

Для багатьох українців «Українське Слово» було дзвоном рятунку в непроглядній темряві чужих політичних закутків, в їх блуканнях по орієнтаційних манівцях на чужині.

При тім «Українське Слово» і неприхильним нам чужинцям часто вибивало протиукраїнські аргументи з рук і промовляло до їх сумління...

І не тільки для поодиноких осіб, але й для більшості українського загалу, а то й політич-

них груп і тих чужинців, які в якійсь мірі цікавилися українською проблемою; «Українське Слово» було не раз орієнтаційно-унапрямленим фактором у їх політичних потягненнях.

Для українського ж народу в Україні — «Українське Слово» було часткою тих «дарів» героїчної духовости, що непізнаними шляхами пливли до нього від учасників збройних змагань з чужини, чи приносилися йому такими посланцями, як, сл. н. М. Сціборський, О. Ольжич, О. Теліга, тощо, які долучили до цих «дарів» згодом і своє життя, склавши його на вівтарі невмирушої нації.

Для всіх інших народів «Українське Слово» було криницею пізнань не тільки славного минулого й трагічного сучасного України та її державних традицій і героїчно визвольних епопей, але також і великих ідеалів українського народу — дороговказів на шляху до кращого майбутнього народів усього світу, хоч світ їх за такі і не хоче признати.

У найтяжчі для українського народу 30-ті роки «Українське Слово» било в дзвін тривоги. Та світ не слухав, а вірив облудно-брехливим твердженням Москви, за що сьогодні й покутує. Та правильність тодішніх тверджень «Українського Слова» сьогодні все більше й більше приєднує нам союзників, та все більше й більше скріплює авторитет «Українського Слова» серед наших приятелів-чужинців.

Власне ці 1000 чисел «Українського Слова» зокрема в усій повності відбили на своїх сто-

рішках героїчні змагання українського народу за свою державність у нашій добі. Ці змагання були ілюстровані з кожного їх відтинку безпосередньо тими, що брали в них активну участь. «Українське Слово» було відгомонам боротьби за державність та відгомонам нуртуючих в широких масах ідей і великих шукань синтези цих ідей в нутрі українського народу й в зовнішнім світі.

«Українське Слово» голосило, що тільки з національної ідеї випливає соціальна справедливість і що тільки національна ідея є основою взаємного довір'я як внутрі поодиноких народів так і поміж народами світу, а ніколи голі матеріяльні інтереси. Не пасивним сприйманням ідеї, але тільки активно-творчим включенням в боротьбу за здійснення її — довершуеться перемога в державній дії.

30-ті роки в які почало виходити «Українське Слово», були переломовими роками не тільки в житті української нації, але й у житті усього світу. На ці роки припадають не тільки ті події, про які ми згадували на вступі нашої статті, але й такі події як визнання світом ССРСР «де юре», наростання передумовин світової війни, тощо. І багато ми бачимо схожого в 30-их роках з початком цих 60-их, в яких, як і тоді, світ пактує в Об'єднаних Націях з ССРСР. І чи світ повторить свої помилки чи ні, — від цього залежатиме, чи буде в чім різниця між 30-тими і 60-тими роками.

Тому «Українське Слово», вступаючи своїм 1000-м числом в новий 1961 рік, на підставі здобутого досвіду, повинно визначати поруч

випробованих старих засад нашої внутрішньої й зовнішньої пресової політики, такі нові, які б скріпили українські сили внутрі та сконсолідували їх в однім суспільно-громадським і державно-політичним фронті для мужньої зустрічі всіх несподіванок зі зовні, що їх може принести 1961-й рік.

Хай же на сторінках «Українського Слова», оновлена Новим Роком, українська ідея, як оздоровлене промінням Божого світланку українське дитя на руках своєї тисячолітньої Батьківщини, радісно звіщує усіх своїх визнавців, що вона вийшла зі світової духової кризи попередніх років здоровою й оновленою і далі для них є цілющим джерелом.

ТЕПЕРІШНІ ПРАЦІ ЦЬОГО АВТОРА

1. «Підстави державної дії».
Видання «Самостійної України», Чикаго, 1954
2. «Генерал Поджіо».
Інституту. Торонто, 1955.
Видання Українського Воєнно-Історичного
3. «З державно-провідною ідеєю славного минулого до великого майбутнього».
Видання Першої Української Друкарні у Франції. Париж, 1956.
4. «По торах борців — за правду і волю».
Видання накладом автора, Чикаго, 1957.
5. «22. січень 1918 — ми і світ».
Видання накладом автора, Чикаго, 1958.
6. «На маргінесі книжки Юрія Смолича «З народом чи проти народу».
Видання «Самостійної України, Чикаго, 1958.

Jurij Artiushenko

THE HEALING SPRING

Chicago, 1961

Виправлення недоглядів

Стор.	Рядок	Надруковано	Треба (додати)
14	14 знизу	насильство	насильством
15	0 знизу	—	права на самови- значення шляхом плебісциту